

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิต
ของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF A STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM
TO PROMOTE VOCATIONAL SKILLS FOR INDEPENDENT LIVING OF STUDENTS
AT CHIANG RAI PANYANUKUL SCHOOL

ธัญรดา ประยศ¹, พูนชัย ยาวีราช², สมเกียรติ ตุ่นแก้ว³

Thanrada Prayot¹, Phoonchai Yawirach², Somkiet Tunkaew³

Corresponding Author E-mail: 678914034@crnu.ac.th

Received: Jan 24, 2026; Revised: Feb 18, 2026; Accepted: Mar 10, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพ และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 58 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านการทำงานเป็นทีม และ 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแบบเชิงระบบและบูรณาการทีมสหวิชาชีพ ด้านการคัดกรองที่มุ่งไปสู่การคัดกรองเชิงระบบที่ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐานและอาศัยการมีส่วนร่วมของทีมสหวิชาชีพ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มุ่งไปสู่การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพและการดำรงชีวิตที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเชิงระบบแบบเชิงรุก และด้านการส่งต่อที่มุ่งไปสู่การส่งต่อเชิงระบบ ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐาน มีการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, การส่งเสริมทักษะอาชีพ, ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

¹นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹Student in Master of Education, Education Administration, Chiang rai Rajabhat University

²อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

²Advisor, Faculty of Education, Chiang rai Rajabhat University

³อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³Co-Advisor, Faculty of Education, Chiang rai Rajabhat University

Abstract

This study aimed to 1) examine the current and desirable conditions of the student support system in promoting vocational skills for independent living among students at Chiang Rai Panyanukul School, 2) analyze the factors affecting the effectiveness of the student support system in promoting vocational skills, and 3) propose development guidelines for enhancing the student support system in vocational skill promotion. A mixed-methods research design was employed. The sample consisted of 58 participants, including school administrators, teachers, parents, and experts, selected through purposive sampling. Research instruments included questionnaires, semi-structured interviews, and focus group discussion records. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings revealed that: 1) The overall current condition of the system was at a high level, while the desirable condition was at the highest level. 2) Three key factors influencing the effectiveness of the student support system in vocational skill promotion were identified, namely administrative leadership, teacher factors, and teamwork. and 3) The proposed development guidelines emphasized a systematic and integrated approach, including systematic individual student profiling integrated with multidisciplinary teamwork, evidence-based systematic screening with collaborative participation, learner-centered vocational and life skills development activities, proactive systemic prevention and intervention, and systematic referral processes grounded in evidence-based decision-making and concrete collaboration with relevant agencies.

Keywords : Guidelines for the Development of a Student Care and Support System, Promotion of Vocational Skills, Factors Affecting the Effectiveness of the Student Care and Support System

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้ “ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน” เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา เพื่อดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ให้ได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านและทั่วถึงในทุกมิติ ทั้งด้านการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและทักษะอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2563)

องค์การยูเนสโก ยูเนสโก มุ่งเน้นการส่งเสริม “การเรียนรู้เพื่อชีวิตและการทำงาน” เพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและพร้อมต่อการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน (UNESCO. 2017)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ (Quality Education) “สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (SDG Move. 2564)

โรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย เป็นสถานศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้นักเรียนสามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงมุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนและส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อการมีงานทำ เมื่อจบการศึกษา อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างภาคภูมิใจ (ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย ประจำปีการศึกษา 2568. 2568)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างรอบด้าน มิใช่เพียงการแก้ไขปัญหาพฤติกรรม แต่ครอบคลุมการส่งเสริมศักยภาพเพื่อการดำรงชีวิตทั้งในระหว่างศึกษาและภายหลังจบการศึกษา งานวิจัยนี้จึงศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ พร้อมเสนอแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย เพื่อยกระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าในสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 1.1 วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้
 1. เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีระบบและประสิทธิภาพ โดยมีกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน สามารถ ตรวจสอบได้
 2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
 4. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคล มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการที่ชัดเจน พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินได้
 5. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ตรงตามสภาพปัญหาและส่งผลอย่างมีระบบ

พัฒนากรณี กฤตจักรธรณ์ (2567) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน มีประสิทธิภาพ มีระบบ อีกทั้งนักเรียนได้รับการช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาได้ เต็มศักยภาพ โดยให้โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันมีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบ และประเมินผลได้

สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานที่ตรวจสอบได้ โดยส่งเสริมให้ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง ตรงตามสภาพปัญหา พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เต็มตามศักยภาพทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ภายใต้กระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีหลักฐานการดำเนินงานที่สามารถติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นฤมล กอบแก้ว, และปริญญญา มีสุข (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งหมด 3 ปัจจัย ดังนี้ 1) ด้านภาวะผู้นำฝ่ายบริหารของผู้บริหาร 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้านการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล

พงศ์เทพ กันยะมี, วจี ปัญญาใส และ สุมิตรา โรจนินิต (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งหมด 5 ปัจจัย ดังนี้ 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านครูที่ปรึกษา 3) ด้านครูแนะแนว 4) ด้านการประสานงาน

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งหมด 3 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านครู 3) ด้านการทำงานเป็นทีม

1.3 กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 5) การส่งต่อนักเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 (2565) กล่าวถึง กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีกระบวนการ ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข 5) การส่งต่อ

สรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

- 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 5) การส่งต่อ

2. กระบวนการของการบริหารสถานศึกษา

ชัยยุทธ เดชสีหา (2567) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษา มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การจัดการองค์การ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การสั่งการ 5) การประสานงาน 6) การควบคุม

อนุพงศ์ วงศ์เหิม, และคนอื่นๆ (2565) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษานั้น จะต้องดำเนินการไปตามกระบวนการบริหาร ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การสั่งการ (Directing) 4) การประสานงาน (Coordinating) 5) การควบคุมงาน (Controlling)

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหาร คือ ลำดับขั้นตอนของการดำเนินงานที่ผู้บริหารใช้ในการจัดการองค์การอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการบริหาร ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ประการ เรียกว่า “PODCC” ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การสั่งการ (Directing) 4) การประสานงาน (Coordinating) 5) การควบคุมและประเมินผล (Controlling & Evaluating)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะอาชีพ

3.1 แนวทางในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้จัดทำแนวทางการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำตามแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ เพื่อใช้เป็นแนวทางขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการและรองรับการพัฒนาประเทศให้กำลังคนที่มี

คุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ เมื่อจบการศึกษาแล้วต้องมียานทำ

วนิดา ไหมพรม (2560) กล่าวว่า แนวทางในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพสามารถทำได้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับเป้าหมาย สภาพและบริบทของแต่ละสถานศึกษา หรืออาจจะบูรณาการหลากหลายวิธีรวมกันก็ได้เช่น จัดทักษะอาชีพในสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ หรือการส่งเสริมอาชีพอิสระตามความสนใจ เป็นต้น

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างสมดุลทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม โดยจัดประสบการณ์เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ปรับเวลาเรียนให้สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของโรงเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดและเส้นทางอาชีพที่เหมาะสม อันนำไปสู่การประกอบอาชีพและการพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology Research) โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร จำนวน 101 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2568 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครู จำนวน 95 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 49 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 7 คน ครูแนะแนว จำนวน 7 คน ครูผู้สอนงานอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 19 คน และผู้ปกครอง จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพ ของโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย เป็นแบบปลายเปิด

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่าแบบสอบถามมีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แสดงว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้ผ่านเกณฑ์การแก้ไขแล้วไปตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ตามวิธีการของครอนบาค พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.987 ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยของแบบสอบถามแล้ว นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือพร้อมขอความอนุเคราะห์ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพ ของโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยนำสรุปข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปคำนวณหาค่าทางสถิติ ดังนี้

1. แบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. แบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพ ของโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Need Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณ PNI การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Priority Need Index : PNI) โดยการใช้อนุกรณ Modified Priority Need Index (PNI_{Modified}) ดังนี้

$$PNI = (I-D)/D$$

4. แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพ ของโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอในรูปแบบความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposing Sampling) จำนวน 17 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 2 คน ครูแนะแนว จำนวน 2 คน ครูผู้สอนงานอาชีพ ระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 คน ผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษา ด้านอาชีพ จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย เป็นแบบปลายเปิด

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการนัดหมายวัน และเวลากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหาร กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยหัวข้อที่ใช้ในการสัมภาษณ์มาจากการสังเคราะห์ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา 2) ปัจจัยด้านครู 3) ปัจจัยด้านการดำเนินงานเป็นทีม
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปสาระสำคัญเป็นความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล
2. ผู้วิจัยจัดทำข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยการแปลความหมายที่เหมาะสมจากข้อมูลดิบในการสัมภาษณ์ การตีความ และข้อเสนอแนะในส่วนของการวิเคราะห์และรายงานผลจะใช้การวิเคราะห์จากการบันทึกย่อ แล้วทำการสรุปสังเคราะห์เป็นความเรียง เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการนิเทศระบบงาน ของโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposing Sampling) จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 1 คน ครูแนะแนว จำนวน 1 คน ครูผู้สอนงานอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน ผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษา ด้านอาชีพ จำนวน 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือเรียนเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากคณะคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) นัดหมายวัน และเวลาในการประชุมสนทนากลุ่ม
2. ผู้วิจัยวางแผนการจัดการประชุมสนทนากลุ่ม
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามแผนที่วางไว้ โดยใช้ข้อมูลที่ได้สรุปไว้ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 - 2 มาดำเนินการ เพื่อร่วมกันสรุปแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

4. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วนำไปวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการแปลความหมายที่เหมาะสมจากข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สังเคราะห์ และสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

สรุปผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย มีจุดเร่งด่วนในการพัฒนา คือ การส่งต่อนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการประสานงาน (Coordinating) มีจุดที่ควรส่งเสริมและยกระดับ คือ การคัดกรอง และการควบคุมและประเมินผล (Controlling & Evaluating) อันเนื่องมาจากสภาพปัจจุบันของกระบวนการของ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน กระบวนการที่ควรพัฒนา เป็นลำดับแรก คือ การส่งต่อ เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สะท้อนว่าการเชื่อมโยงความช่วยเหลือระหว่างครู หน่วยงานภายใน และเครือข่ายภายนอก ยังไม่เป็นระบบและต่อเนื่อง และจากสภาพปัจจุบันของกระบวนการของกระบวนการบริหาร 5 ขั้นตอน กระบวนการที่ควรพัฒนาเป็นลำดับแรก คือ การประสานงาน (Coordinating) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สะท้อนปัญหาการทำงานเชื่อมโยงระหว่างฝ่าย ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอนอาชีพ ครูแนะแนว ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่าย จากสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการของ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน กระบวนการที่ควรส่งเสริมมากที่สุด คือ การคัดกรองนักเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคาดหวังสูง สะท้อนความต้องการระบบคัดกรองที่แม่นยำ เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับผู้เรียน และจากสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการบริหาร 5 ขั้นตอน กระบวนการที่ควรส่งเสริมมากที่สุด คือ การควบคุมและประเมินผล (Controlling & Evaluating) เพื่อให้การดำเนินงานมีข้อมูลย้อนกลับ ใช้ผลประเมินในการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified) กระบวนการของกระบวนการของ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน ที่ควรได้รับการพัฒนามากที่สุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่า PNI สูงสุด แสดงถึงช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะข้อมูลศักยภาพ ความถนัด และความพร้อมด้านอาชีพของผู้เรียน และกระบวนการบริหาร 5 ขั้นตอน ที่ควรได้รับการพัฒนาที่สุด คือ การประสานงาน (Coordinating) มีค่า PNI สูงสุด สะท้อนความจำเป็นเร่งด่วนในการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อการดำรงชีวิต มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านการทำงานเป็นทีม ซึ่งมีความสัมพันธ์และเกี่ยวพันกันอย่างเป็นระบบ ปัจจัยด้านผู้บริหารเป็นแกนกลางเชิงระบบ ทำหน้าที่กำหนดทิศทาง นโยบาย โครงสร้าง และการจัดสรรทรัพยากร รวมถึงกำกับติดตามให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย หากผู้บริหารขาดความเข้าใจเชิงระบบ การดำเนินงานจะขาดเอกภาพและประสิทธิภาพลดลง ปัจจัยด้านครูเป็นหัวใจเชิงปฏิบัติ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล เช่น การคัดกรอง การจัดทำ IEP/IIP/ITP การออกแบบกิจกรรมอาชีพ และการติดตามพัฒนา โดยประสิทธิภาพการทำงานของครูขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนจากผู้บริหาร ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีมเป็นกลไกเสริมประสิทธิภาพ ช่วยสร้างความต่อเนื่อง ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มคุณภาพการประสานงานระหว่างครู ผู้ปกครอง และเครือข่ายภายนอก ซึ่งจะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนเมื่อมีโครงสร้างและระบบสนับสนุนที่ชัดเจน

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

การวางแผน (Planning) วางแผนการรวบรวมข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ กำหนดขอบเขตข้อมูลที่จำเป็น ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ความสามารถ ความสนใจ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพของนักเรียน รวมถึงกำหนดแนวทางการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนช่วยเหลือและพัฒนาอย่างชัดเจน โดยครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้แผนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสอดคล้องกับสภาพจริงและความต้องการเฉพาะบุคคล การจัดองค์การ (Organizing) กำหนดผู้รับผิดชอบในการเก็บข้อมูลนักเรียน การจัดทำแฟ้มข้อมูลรายบุคคลและการจัดระบบฐานข้อมูลกลาง เพื่อให้ข้อมูลสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อน และเอื้อต่อการทำงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้ครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ให้มีคณะทำงาน 3 ทีม คือ ทีมนำ, ทีมประสาน และทีมทำ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การอำนวยการ (Directing) ผู้บริหารให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินกิจกรรมด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนและกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักนักเรียนรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง การประสานงาน (Coordinating) ประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างครูที่ปรึกษา ครูผู้สอนงานอาชีพ ครูเรือนนอน ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล การควบคุมและประเมินผล (Controlling & Evaluating) สถานศึกษาประเมินความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และประเมินผลการนำข้อมูลไปใช้ในการดูแลและพัฒนานักเรียน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การคัดกรองนักเรียน

การวางแผน (Planning) จัดการประชุมวางแผนการคัดกรองนักเรียนร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งครูที่ปรึกษาครูแนะแนวครูผู้สอนงานอาชีพในการวางแผนการคัดกรองนักเรียน เพื่อการส่งเสริมทักษะอาชีพอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มนักเรียน โดยกำหนดเกณฑ์และเครื่องมือที่ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม ความสามารถ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ การวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคลให้ทราบถึงความต้องการจำเป็น ความสนใจ ความถนัด จุดแข็งจุดอ่อน และข้อจำกัดของนักเรียน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีทิศทางและสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดองค์การ (Organizing) จัดระบบเอกสารและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นฐานข้อมูลกลางสำหรับบันทึกผลการคัดกรอง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และจัดกลุ่มตามสภาพปัญหาและความต้องการ ลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มความถูกต้องของข้อมูล โดยมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้ครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ให้มีคณะทำงาน 3 ทีม คือ ทีมนำ, ทีมประสาน และทีมทำ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การอำนวยการ (Directing) ผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มงานควรให้คำแนะนำ ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานคัดกรองนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความสำคัญของการคัดกรองในฐานะกระบวนการเพื่อการพัฒนา มิใช่การจำแนกหรือสร้างข้อจำกัดให้แก่ นักเรียน การประสานงาน (Coordinating) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการคัดกรองระหว่างครูที่ปรึกษาครูประจำวิชา ครูผู้สอนอาชีพ และครูแนะแนวอย่างสม่ำเสมอการคัดกรองนักเรียนอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพื่อยืนยันความถูกต้อง ครบถ้วนของผลการคัดกรองประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนแต่ละกลุ่ม เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพและหน่วยงานด้านอุตสาหกรรมระดับจังหวัด ผู้ประกอบการด้านงานบริการ โรงแรม ร้านอาหาร และสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับทราบแนวโน้มและความต้องการของตลาดแรงงาน อันนำไปสู่การกำหนดแนวทางการส่งเสริมอาชีพให้มีความสอดคล้องกับบริบทเศรษฐกิจและโอกาสการมีงานทำของนักเรียนในอนาคต การควบคุมและประเมินผล (Controlling & Evaluating) สถานศึกษาติดตามและทบทวนผลการคัดกรองนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยนำผลไปใช้ปรับปรุงแผนการดูแลช่วยเหลือและกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งประเมินความเหมาะสมของเกณฑ์และเครื่องมือคัดกรอง เพื่อพัฒนาให้มีความแม่นยำและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

การวางแผน (Planning) ครู บุคลากรและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดและวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพ ร่วมกันจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล IEP/แผนการส่งต่อ (Transition Plan) /แผนฝึกทักษะอาชีพ โดยอ้างอิงข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคล รวมถึงกำหนดรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพที่หลากหลายและเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้การพัฒนาทักษะอาชีพมีทิศทางที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง การจัดองค์การ (Organizing) จัดระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ โดยมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้ครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ให้มีคณะทำงาน 3 ทีม คือ ทีมนำ, ทีมประสาน และทีม

ทำ พร้อมทั้งจัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ และพื้นที่ฝึกปฏิบัติที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การจัดการที่เหมาะสมจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ การอำนวยความสะดวก (Directing) จัดอบรมพัฒนาครูด้านการสอนงานอาชีพให้มีความรู้และทักษะอาชีพอย่างหลากหลาย จัดหาวิทยากรภายนอกที่มีความรู้เฉพาะด้านมาถ่ายทอดความรู้ สร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน ใช้การเสริมแรงทางบวกและการให้โอกาสนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ การประสานงาน (Coordinating) โรงเรียนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนแต่ละกลุ่ม เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพและหน่วยงานด้านอุตสาหกรรมระดับจังหวัด เพื่อรับทราบแนวโน้มและความต้องการของตลาดแรงงาน ประสานงานกับผู้ประกอบการด้านงานบริการ โรงแรม ร้านอาหาร และสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์การทำงานในสถานการณ์จริง อันนำไปสู่การส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพของนักเรียน การควบคุมและประเมินผล (Controlling & Evaluating) การติดตามและประเมินผลการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนานักเรียนแต่ละกลุ่มอาชีพ และนำผลการประเมินและผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไปปรับปรุงกิจกรรมและแผนการส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพให้เหมาะสมในปีต่อไป เพื่อยกระดับคุณภาพการส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

การวางแผน (Planning) ประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ พร้อมทั้งกำหนดมาตรการเชิงป้องกัน และมาตรการเชิงแก้ไข รวมถึงกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัด และแผนปฏิบัติการรายภาคเรียนอย่างชัดเจน การจัดการ (Organizing) จัดระบบข้อมูลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาเพื่อการติดตามและวางแผนช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ พร้อมจัดระบบเอกสารฐานข้อมูลสำหรับบันทึกเหตุการณ์ปัจจัยเสี่ยง วิธีแก้ไข และผลการติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและตรวจสอบได้ โดยมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้ครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ให้มีคณะทำงาน 3 ทีม คือ ทีมนำ, ทีมประสาน และทีมทำ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การอำนวยความสะดวก (Directing) จัดอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการพฤติกรรมเชิงบวก การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต ทักษะสังคม เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมเหมาะสมต่อการเรียนรู้และการฝึกทักษะอาชีพปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนผ่านกิจกรรมธรรมสอนใจทุกวันพระ และจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติให้กับนักเรียนเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่อง การประสานงาน (Coordinating) ประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอก เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเฉพาะด้าน ประสานงานร่วมกับผู้ปกครองและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและกำหนดแนวทางช่วยเหลือที่สอดคล้องกัน เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหามีความรอบด้านและเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน การควบคุมและประเมินผล (Controlling & Evaluating) ติดตามผลการช่วยเหลือเป็นรายกรณีอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น บันทึกพฤติกรรมแบบประเมินรายบุคคล และผลการเข้าร่วมกิจกรรม สรุปผลการดำเนินงานเพื่อทบทวนความเหมาะสมของมาตรการ ปรับแผนช่วยเหลือ และพัฒนาระบบป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในรอบต่อไป

5. การส่งต่อ

การวางแผน (Planning) ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการส่งต่อนักเรียนให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพของนักเรียน โดยอ้างอิงจากข้อมูลรายบุคคลของนักเรียน เช่น ความสามารถ ความถนัดความปลอดภัยในการทำกิจกรรม พฤติกรรมการทำงาน ความต้องการจำเป็น และข้อจำกัดของนักเรียนและครอบครัว พร้อมกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกนักเรียนที่มีความพร้อม วัตถุประสงค์ของการส่งต่อ รูปแบบการส่งต่อ และผลลัพธ์ที่คาดหวังให้ชัดเจน การจัดการ (Organizing) กำหนดขอบเขตงานของงานกิจการนักเรียนและงานวิชาการและงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการส่งต่อนักเรียนอย่างชัดเจน โดยมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้ครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ให้มีคณะทำงาน 3 ทีม คือ ทีมนำ, ทีมประสาน และทีมทำ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดเตรียมเอกสารสำคัญ เช่น แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล IEP/แผนการส่งต่อ (Transition Plan) /แผนฝึกทักษะอาชีพ และจัดระบบการส่งต่อให้เป็นมาตรฐานเพื่อให้ติดตามย้อนหลังได้และลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล การอำนวยความสะดวก (Directing) มีการจัดอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและแนวทางการส่งต่อนักเรียน เพื่อให้สามารถดำเนินงานตามแนวทางการ

ส่งต่อได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม การประสานงาน (Coordinating) ติดตามผลหลังการส่งต่อนักเรียนต่อกับหน่วยงานปลายทาง อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง หน่วยงานรับส่งต่อ และสถานประกอบการ รวมถึงการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ เพื่อให้การส่งต่อเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ปลอดภัย และสอดคล้องกับ เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพ การควบคุมและประเมินผล (Controlling & Evaluating) ประเมินประสิทธิภาพของการส่งต่อนักเรียนร่วมกันทั้งภายในสถานศึกษาและหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ โดยรวบรวมข้อมูลจากหน่วยรับส่งต่อและการสะท้อนผลของนักเรียน/ผู้ปกครอง พร้อมสรุปผลเพื่อปรับปรุงแนวทางการส่งต่อในรอบถัดไป และพัฒนาฐานข้อมูลการส่งต่อ ให้เป็นองค์ความรู้ของสถานศึกษา

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ซึ่งสอดคล้องกับ อภิญา บุญเกียรติ (2563) ซึ่งได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษาเฉพาะความพิการมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก เนื่องจากลักษณะงานที่เน้นการดูแลเฉพาะบุคคลเป็นสำคัญ สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ อภิญา บุญเกียรติ (2563) ซึ่งได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการมีความคาดหวังให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินงานในระดับสูงสุด โดยเฉพาะในมิติของความต่อเนื่อง ความร่วมมือ และการนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัย 3 ด้าน มีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพจะมีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อผู้บริหารเป็นผู้นำเชิงระบบ ครูเป็นผู้ขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติ และการทำงานเป็นทีมเป็นกลไกสนับสนุนที่เข้มแข็ง ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมทักษะอาชีพ โดยผู้บริหารมีบทบาทในฐานะ ผู้นำเชิงนโยบายและผู้นำเชิงกลยุทธ์ ที่กำหนดทิศทางการดำเนินงาน วางระบบการทำงาน สนับสนุนทรัพยากร และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับอภิญา บุญเกียรติ (2563) ซึ่งได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ 2) ปัจจัยด้านครู เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูมีบทบาทสำคัญในการนำระบบไปสู่การปฏิบัติจริง ผ่านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพ การสร้างแรงจูงใจ และการติดตามประเมินผลพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ อภิญา บุญเกียรติ (2563) ซึ่งได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติเชิงบวกต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะสามารถส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล การวางแผนร่วมกัน และการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และเครือข่ายภายนอก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นงานที่ซับซ้อน ต้องอาศัยมุมมองและความเชี่ยวชาญจากหลายฝ่าย การทำงานเป็นทีมที่มีบทบาทหน้าที่ชัดเจน มีบรรยากาศแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล และมีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยลดความซ้ำซ้อนของงานและทำให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ชัชวาล จำแนกภู (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่

ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการทำงานเป็นทีมและเครือข่ายความร่วมมือเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียน โรงเรียนเชียงรายนุญานุกูล จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แบบเชิงระบบและบูรณาการทีมสหวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัชวาล จำเนกภู (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาที่มีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ จะสามารถวางแผนการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาเด็กนักเรียนได้อย่างตรงจุด และส่งผลให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ด้านการคัดกรองที่มุ่งไปสู่การคัดกรองเชิงระบบที่ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐานและอาศัยการมีส่วนร่วมของ ทีมสหวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัชวาล จำเนกภู (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านที่ 2 การคัดกรอง เช่น สถานศึกษาต้องวิเคราะห์ข้อมูลของ นักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มุ่งไปสู่การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพและการดำรงชีวิตที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการคัดกรองเป็นฐาน และเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในบริบทชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับ สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงและเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะอาชีพในโรงเรียน เป็นการเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะอาชีพในการทำงานและมีรายได้ระหว่างเรียน

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเชิงระบบแบบเชิงรุก โดยใช้การดูแลรายกรณีและการเสริมสร้างทักษะชีวิตควบคู่ทักษะอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ อภิญา บุญเกียรติ (2563) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการทำงานเชิงรุกและการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาและบริบทเฉพาะของผู้เรียน และยังคงสอดคล้องกับ อาริยา ก่อกุล, และคนอื่นๆ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประจำ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า การป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนที่มีประสิทธิภาพควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ซึ่งช่วยลดปัญหาพฤติกรรมและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนได้อย่างยั่งยืน

5. ด้านการส่งต่อที่มุ่งไปสู่ การส่งต่อเชิงระบบใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐาน และมีการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ อภิญา บุญเกียรติ (2563) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า การส่งต่อเป็นขั้นตอนที่มีบทบาทจำกัดในทางปฏิบัติ และจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ และยังคงสอดคล้องกับ อาริยา ก่อกุล, และคนอื่นๆ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประจำ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า การส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการหาแนวทางที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษา ควรพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเชิงระบบ โดยเชื่อมโยงการคัดกรองกับการส่งเสริมทักษะอาชีพอย่างเป็นรูปธรรม จัดทำฐานข้อมูลรายบุคคลเพื่อใช้วางแผน IEP/Transition Plan และกำหนดกลไกการ

ประสานงานกับเครือข่ายภายนอกอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐาน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำเชิงระบบในการกำหนดนโยบายและทิศทางการส่งเสริมทักษะอาชีพ จัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมแบบบูรณาการ และกำกับติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาระบบให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ครูและบุคลากรควรใช้ข้อมูลรายบุคคลและผลการคัดกรองในการออกแบบกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง บูรณาการ IEP/IIP/Transition Plan กับการฝึกทักษะอาชีพจริง และทำงานร่วมกับผู้ปกครองและเครือข่ายภายนอกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาทักษะอาชีพในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนในครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังสถานศึกษาเฉพาะความพิการหรือบริบทอื่นที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานและความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันจะช่วยพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบ โดยเฉพาะการประสานงาน การทำงานเป็นทีม และบทบาทเครือข่ายภายนอก เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยต่อผลลัพธ์ด้านทักษะอาชีพและการดำรงชีวิตของนักเรียน

3. ควรนำแนวทางที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงในสถานศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือกึ่งทดลอง เพื่อติดตามและประเมินผล รวมทั้งปรับปรุงให้เหมาะสมต่อการนำไปใช้ได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กขพร พุทธิจักร. (2562). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี. สำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร
- ชัชวาล จำแนกภู. (2564). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 9(1), 97-112.
- ชัยยุทธ เดชสีหา. (2567). กระบวนการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับสู่มาตรฐานโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารเสถียรวิทย์ปริทัศน์. 4(2), 222-223.
- ณัฐ ช่วยงาน. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นฤมล กอบแก้ว, และปริญญา มีสุข. (2561). ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 38(5), (174)
- นรารัตน์ หงส์สกุล. (2563). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน: แนวคิด หลักการ และกระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงศ์เทพ กันยามี, วจิ ปัญญาใส, และสุเมตตา โรจนนิต (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 2. Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(8), (312-315)
- โรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย. (2568). สารสนเทศโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย ประจำปีการศึกษา 2568. เชียงราย. โรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย.
- วนิดา ไหมพรม. (2560). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ “พลังประชารัฐ”โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม ปีการศึกษา 2560. สงขลา. โรงเรียนสทิงพระวิทยาย.
- วัฒนาภรณ์ กฤตอัธรรณ. (2567). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. นครปฐม.

- สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35. (2565). คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35. ลำปาง. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนปี 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- อภิญา บุญเกียรติ. (2563). การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, วิทยาลัยนครราชสีมา.
- อนุพงศ์ วงศ์เหิม. (2565). การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 2. วารสาร มจร อุบลราชธานี, 7(2), 1489.
- อารียา ก่อกุล และคณะ. (2564). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประจำ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต(สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. นครสวรรค์.
- SDG Move. (2564). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs). สืบค้นจาก <https://www.sdgmove.com/intro-to-sdgs/>
- UNESCO. (2017). Education for Sustainable Development Goals: Learning objectives. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. สืบค้นจาก <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>